

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**
**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 8 Issue: 1 Year: 2024

**OSMANLI DÖNEMİNDE FUTBOL KULÜPLERİNİN KENDİ ARALARINDAKİ
VE İŞGAL KUVVETLERİNE KARŞI OYNADIKLARI FUTBOL MÜSABAKALARI***

Murat TERLEMEZ

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihi:
Başvuru: 07.12.2023
Revizyon: 29.05.2024
Kabul: 30.06.2024
Orcid Numarası:
0000-0003-2305-061X
Anahtar Kelimeler: Osmanlı Dönemi
Futbolu, Futbol Tarihi, Futbol
Kulüpleri, Futbol Ligleri

ÖZ

Osmanlı İmparatorluğu'nda, futbol oynayan ilk Türk, ilk Türk futbolcusu, ilk kurulan Türk-yabancı futbol kulüpleri, ilk Türk Milli takımı, bu dönemde oynanan ilk müsabakalar ile işgal kuvvetleri arasında oynanan maçlar ve kurulan ilk futbol ligleri araştırmaya konu olmuştur. İlk Türk milli takım müsabakaları, ilk yurtdışı kupası için oynanan müsabakalar ile kupa galibi ve işgal kuvvetlerine karşı oynanan müsabakalar ortaya çıkmıştır. 1. Dünya Savaşı'nda verilen şehit futbolcular, Osmanlı Döneminde Rum ve İngilizlerin kurduğu takımlar ile 1924 öncesi ve 1924 sonrası futbol liglerinin şampiyonluk sayıları da inceleme çerçevesinde ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca Müttefik ve Mütareke kuvvetleri ile gerçekleştirilen müsabaka sonuçları da araştırmanın sonuçlarına eklenmiştir. İlk Türk Milli Takımının, İstanbul kulüplerinin oyuncularından oluşan takım ile 1922 yılında 4 maça çıktığı ve tüm maçları kazandığı gözlemlenmiştir. Futbol oynayan ilk Türk'ün Selim Sırrı Tarcan; İlk Türk futbolcusunun ise Fuat Hüsnü Bey olduğu, ilk Türk futbol takımının ise Fenerbahçe'nin temellerinin atıldığı "Black Stocking" olduğu gözlemlenmiştir. Osmanlı Dönemindeki ilk futbol liginin 1904-1915 yılları arasında oynanan "Constantinople Football League (İstanbul Futbol Ligi)" olduğu ortaya çıkmıştır. 1922 ile 1923 sezonunda Fenerbahçe'nin hiç gol yemeden şampiyon olup bir dünya rekoru kırdığı da görülmüştür. 8 takımın yer aldığı İstanbul Cuma Ligi'nde Fenerbahçe'nin 58 gol atıp kalesinde gol görmediği de ortaya çıkmıştır. İşgal kuvvetlerine karşı kazanılan ilk yurtdışı kupası olan General Harrington Kupası'nı ise Fenerbahçe'nin kazandığı gözlemlenmiştir. 1. Dünya Savaşı esnasında Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Ankaragücü'nün toplam 70 futbolcusunun, çeşitli cephelerde şehit düştüğü de görülmüştür. Osmanlı'da 1904 yılında kurulmaya başlanan ligler ile Türkiye Futbol Federasyonu'nun 1924 yılından sonra kurduğu liglerden itibaren: Fenerbahçe'nin "33", Galatasaray'ın "30" Beşiktaş'ın ise "23" şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır..

**FOOTBALL COMPETITIONS WHICH FOOTBALL CLUBS PLAYED AMONG THEMSELVES
AND AGAINST THE OCCUPATION FORCES DURING THE OTTOMAN PERIOD**

ARTICLE INFO

Article History:
Received: 07.12.2023
Revised: 29.05.2024
Accepted: 30.06.2024
Orcid Number:
0000-0003-2305-061X
Keywords: Ottoman Era

ABSTRACT

In the Ottoman Empire, the first Turk to play football, the first Turkish football player, the first Turkish-foreign football clubs established, the first Turkish National team, the first competitions played in this period, the matches played between the occupation forces and the first football leagues established are the subjects of research. The first Turkish national team competitions, the competitions

* Compilation / Derleme

Cite As/ Alıntı: Terlemez M. (2024), " Osmanlı Döneminde Futbol Kulüplerinin Kendi Aralarındaki Ve İşgal Kuvvetlerine Karşı Oynadıkları Futbol Müsabakaları", Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi , 8 (1), 31-62

played for the first international cup, and the competitions played against the cup winner and the occupation forces emerged. The martyred football players in World War I, the teams established by the Greeks and the British during the Ottoman Period, and the championship numbers of the football leagues before and after 1924 were also revealed within the framework of the analysis. In addition, the results of the competitions held with the Allied and Armistice forces were also added to the results of the research. It has been observed that the first Turkish National Team played 4 matches in 1922 with the team consisting of players from Istanbul clubs and won all the matches. Selim Sırrı Tarcan, the first Turk to play football; It has been observed that the first Turkish football player was Fuat Hüsnü Bey, and the first Turkish football team was "Black Stocking", where the foundations of Fenerbahçe were laid. It has been revealed that the first football league in the Ottoman Period was the "Constantinople Football League" played between 1904-1915. It was also seen that Fenerbahçe won the championship without conceding a goal and broke a world record in the 1922 and 1923 seasons. It was also revealed that Fenerbahçe scored 58 goals and conceded no goals in the Istanbul Friday League, which included 8 teams. It was observed that Fenerbahçe won the General Harrington Cup, which was the first international cup won against the occupation forces. During World War I, a total of 70 football players from Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş and Ankaragücü were martyred on various fronts. Since the leagues that started to be established in 1904 in the Ottoman Empire and the leagues established by the Turkish Football Federation after 1924, it has been revealed that Fenerbahçe has 33 championships, Galatasaray has 30 championships and Beşiktaş has 23 championships.

GİRİŞ

Osmanlı Döneminde Türklerin Futbol Oynaması

1898 yılında İzmir’de İngilizlerle beraber futbol oynayan ilk Türk’ün Selim Sırrı Tarcan; İlk Türk futbolcusunun ise Fuat Hüsnü Bey olduğu kaynaklarda belirtilmektedir (Soysal, 2019). İstanbul’da futbolu İngilizlerden görerek sevmeye başlayan Fuat Hüsnü Bey, daha sonra arkadaşlarını da yanına alarak ilk Türk futbol takımını kurmuştur (Günay, 2016). Sadece Türklerin girişimiyle bir kulüp kurulmuştur” (Özden, 2004).

“Black Stocking” adını alan takım Rumlarla maç yapmış ve bu maçı 5-1 kaybetmiştir. Dönemin hükümdarı topluluk oluşturulmasını istemediğinden dolayı, maç sonu hafiyelerin sahaya girmesini sağlamıştır. Kaçabilmeyi başaranlar olmuş ancak kaçamayanlar yakalanmıştır. Böylelikle ilk Türk futbol takımının ömrü uzun olmamıştır. Fuat Hüsnü Bey daha sonra İngilizlerin kurduğu Kadıköy Futbol Kulübü’nde “Bobby” takma adıyla oynamıştır (Afyoncu, 2017). Modern olarak futbolun Türk topraklarına ulaşması 19. yüzyıl sonlarına doğru olduğu ve ilk defa ise İngilizler tarafından oynandığı belirtilmektedir (Urartu, 1983; Sancaklı ve ark., 1995).

Osmanlı Dönemi’nde Oynanan İlk Müsabakalar

Osmanlıda İlk Futbol Karşılaşması “Bayraklar ve Beyazlar”

Mehmet Yüce (2014)’nin, *Osmanlı Melekleri* adlı kitabında şu ifadeler yer almaktadır:

“Osmanlı coğrafyasında futbolla ilgili rastladığım ilk haber futbol oyununun elle oynatılanı ile ilgili... Futbolun bir şekilde atası diyebileceğimiz bir ragbi maçına İstanbul’da yayınlanan “Constantinople Messenger”, 16 Kasım 1880 tarihli nüshasında oldukça geniş bir yer ayırmış: ‘Geçen cumartesi günü C.F.C. (Constantinople Football Club) sezonun ikinci maçını Kadıköy’deki kriket sahasında yaptı. Bay Block ve Eyres tarafından ‘Bayraklar ve Beyazlar’ olarak seçilen takımlar birbirlerine oldukça saygılıydı. Önceki cumartesi oynanan maça göre ilk dikkat çeken, oyuncuların kondisyonlarının daha iyi olması ve hücum oyuncularının gelişme kaydetmesiydi. Ancak oyun sırasındaki ‘itiş kakış’ hâlen çok fazla. Topsuz oyunda bir hücum oyuncusu koşuya başlamalı ve sonra dönerek itiş kakıştan kurtulmalı. Daha sonra da topu aramalı. Beyazlar’da Huges son derece iyi savunma yaptı. İlk yarı boyunca Beyazlar rüzgârı da arkasına alarak hücum yaptılar. İlk yirmi dakikadan sonra oyun dengelendi. Bay Block’un Bayraklar adına güzel bir vuruşla yaptığı gol şutu, Bay H. Baker tarafından önlendi. Kısa bir süre sonra yapılan güzel bir try’dan (topun gol çizgisini

herhangi bir noktasından geçmesi) sonra Bay Block nihayet bir gol (topun çizgiyi kale direklerinin arasından geçmesi) yapmaya muvaffak oldu.”

1881 yılına geldiğimizde bu sefer başından sonuna futbol kurallarıyla oynanan bir maçın haberi yayınlanıyor gazetede. The Constantinople Messenger'ın 5 Ocak 1881 tarihinde çıkan nüshasında “Football” başlıklı haberde bakın ne yazıyor: “Geçen cumartesi günü Haydarpaşa Çayırında Olympic Football Club üyeleri Maviler ve Beyazlar adında iki takıma ayrılarak association (birlik) kuralları altında bir futbol maçı yaptılar. Mavi takım maçı ikiye karşı bir golle kazandı. Maviler'in golleri Dowson ve Frowin'in şutları ile atılmış, Beyazlar'ın golü ise Bay Peditani'den gelmiştir. Son derece güzel bir havada yapılan ve bu ülkede nadir görülen bu oyuna kalabalık bir izleyici grubu tanıklık etmiştir. Maçı izleyenler arasında bulunan yerliler (Türkler ve azınlıkları kastediyor olmalı) sahadaki oyuncuların kendilerini yırtarcasına yaptıkları fuleli koşulara kuşkuyla baktılar. Galip takımdan Dawson, Haydon ve W. Lyne güzel bir maç çıkarırken, Beyazlar'da Stephen Rowill, Lockhart ve Charles Bond yenilgiyi önlemeye çalıştılar.”

Bu maç elbette yapılan ilk maç değil. Bununla birlikte başından sonuna kadar futbol kurallarıyla oynanmış olan bu maça, futbol tarihimizin; süreli bir yayınlara desteklenen, kayıtlı ilk maçı diyebiliriz (Yüce, 2014).

Yakışıklılara Karşı Tıpsızlar

Mehmet Yüce, “Osmanlı Melekleri” adlı kitabının bir diğer bölümünde şu ifadelere yer vermiştir:

“1880 senesi, 27 Kasım Cumartesi, öğleden sonra İstanbul Kadıköy'de İngiliz Futbol Federasyonu kuralları ile (bu bizim bildiğimiz futboldur) yarım saat de olsa bir futbol maçı yapılmıştır. Yani futbol daha önce ezberletildiği gibi 1890'lı yılların ortalarında değil, çok önce İstanbul'da oynanmıştır. Bunun ilk futbol maçı olmadığı da açık. Gazete “birlik kuralları” derken bunu herkesin bildiği ve daha önce de oynandığı havasında yazıyor. Tıpkı ragbi gibi futbol da 1880'lerden önce İstanbul'da İngilizler tarafından oynanıyor. Gazete müsabaka ile ilgili ayrıntıları da yazmış: ‘Yakışıklılar ve Tıpsızlar’den oluşan iki takımın bu maçında bol gol gördük. Maça kulüp üyelerinin büyük bir bölümü havanın yağışlı olması ve hastalık gibi mazeretlerle katılmadı. Bu yüzden maç yetersiz sayıda oyuncu ile yapıldı. Yarım saatlik birlik kuralları ile oynanan maçtan sonra yapılan ragbi maçında Bay Block ve Graves güzel sayılar yaptılar. Öğleden sonra yapılan maç sırasında tuhaf bir gelişme de yaşandı. Bir atak sırasında çizginin içine giren bir “Muhacir” (Muhtemelen Kırım Savaşı göçmeni) o sıra birbirleriyle çarpışan oyuncuların arasında kalarak fena halde yaralandı. Umarız önümüzdeki hafta katılım daha çok olur da daha güzel maçlar izleriz.” Kayıtlara geçen ilk futbol maçı diyebileceğimiz Yakışıklılar-Tıpsızlar maçının takım kadrolarını da vermiş gazete:

Handsones: Block, Lambe, Heap, Bigelow, Eyres, Holmes, Whittall, Kerr. Uglies: Braves, Cumberbatch, Willmore, Burgin, Lander, Thomson, Clifton” (Yüce, 2014).

Osmanlı Dönemi'nde Futbol Ligleri ve Müsabakalar

Constantinople Football League (İstanbul Futbol Ligi 1904-1915)

Constantinople Football Association League (İstanbul Futbol League) 1904 yılında, İstanbul'da düzenlenmeye başlayan eski bir futbol ligidir. Cadi-Keuy kulübünün de kurucularından James La Fontaine'in önderliğinde, Henry Pears ve Horace Armitage'ın yardımlarıyla İngiltere'de uygulanmakta olan futbol kurallarının da bulunduğu yönetmelik çerçevesinde hazırlanıp kurulmuştur. İngilizlerden oluşan İmogene ve Moda Football Club, Rumlardan kurulu Elpis ve İngiliz ile Rumların karışık takımı Cadi-Keuy Football Club idi (Ertuğ, 1977; Fişek, 1983; Sümer, 1990; Atabeyoğlu, 1991; Devocioğlu, 2018). 1904-1905 sezonu ile başlayan ligde “bobby” takma adı ile Cadi-Keuy forması giyen Fuat Hüsnü Kayacan ilk Türk futbolcusu olarak tarihe adını yazdırmıştır (Türkçe Bilgi). İstanbul Futbol Liginde; Galatasaray (3), Fenerbahçe (2), Kadıköy (2), İmogene (1) ve Moda (1) kulüpleri şampiyonluk yaşamışlardır (Tablo 1). İstanbul Futbol Liginin tüm yıllardaki başarı sıralamaları aşağıdaki tablolarda belirtilmektedir (Tablo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10).

Tablo 1: İstanbul Futbol Ligi Şampiyonları ve Şampiyonluk Sayıları

Yıl	Şampiyon	Kulüp	Şam. Say.
1904-1905	İmogene FC	Galatasaray	3
1905-1906	Cadi-Keuy (Kadıköy) FC	Fenerbahçe	2

1906-1907	Cadi-Keuy (Kadıköy) FC		Kadıköy	2
1907-1908	Moda FC		Imogene	1
1908-1909	Galatasaray		Moda	1
1909-1910	Galatasaray			
1910-1911	Galatasaray			
1911-1912	Fenerbahçe			
1912-1913	Yapılmadı			
1913-1914	Fenerbahçe			

Kaynak: Aloneboy, 2009

Tablo 2: Puan Durumu Bilinmeyen İstanbul Futbol Ligi'nin İlk Yılındaki Sıralaması, Imogene Şampiyon, 1904-1905

Poz.	Takım	O	G	M	A	Y	Puan
1	Imogene FC						
2	Moda FC						
3	Cadı-Keuy FC						
4	Elpis FC						

Kaynak: Aloneboy, 2009

Tablo 3: İstanbul Futbol Ligi'nin 1905-1906 Yılı Sıralaması, Cadı-Keuy Football Club Şampiyon

Poz.	Takım	G	B	M	A	Y	Puan	
1	Cadı-Keuy FC	8	5	2	1	18	3	12
2	Imogene FC	8	4	2	2	11	7	10
3	Moda FC	4	1	0	3	2	9	2
4	Elpis FC	4	0	0	4	1	13	0

Kaynak: Yüce M, 2014.

Not: Cadi-Keuy ve Imogene'nin oynadıkları maç sayısının "8" olmasının nedeni 6 maç sonunda şampiyonluk için 2 maç daha *play off* maçları oynanmaktadır. Ve ayrıca Moda ve Imogene'nin kendi aralarında maç oynamamasından dolayı 4 müsabaka sayısında kalmışlardır.

Tablo 4: İstanbul Futbol Ligi'nin 1906-1907 Yılı Sıralaması (tamamlanmamış hali) Cadi-Keuy Football Club Şampiyon

Poz.	Takım	G	B	M	A	Y	Puan	
1	Cadı-Keuy FC	5	3	1	1	14	6	7
2	Moda FC	6	2	3	1	12	4	7
3	Imogene FC	6	3	3	0	17	6	9

Poz.	Takım	G	B	M	A	Y	Puan	
4	Galatasaray	4	0	2	2	10	2	
5	Elpis FC	5	0	1	4	0	20	1
6	Balta Limanı	4	1	2	1	9	8	4

Kaynak: Aloneboy, 2009

Tablo 5: Puan Durumu Bilinmeyen İstanbul Futbol Ligi'nin 1907-1908 Yılı Sıralaması, Moda Football Club Şampiyon

Poz.	Takım	G	B	M	A	Y	Puan
1	Moda						
2	Cadi-Keuy FC						
3	Galatasaray						
4	Elpis FC						
5	Strugglers						
6	Robert College						

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 6: İstanbul Futbol Ligi'nin 1908-1909 Yılı Sıralaması, Galatasaray Şampiyon

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Galatasaray	3	3	0	0	17	0	6
2	Fenerbahçe	2	1	0	1	0	2	2
3	Cadi-Keuy FC	1	0	0	1	0	4	0
4	Moda/Imogene	2	0	0	2	0	11	0

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 7: İstanbul Futbol Ligi'nin 1909-1910 Yılı Sıralaması, Galatasaray Şampiyon

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Galatasaray	8	8	0	0	22	2	16
2	Strugglers	7	1	3	3	11	17	5
3	Cadi-Keuy	5	1	3	1	13	6	5
4	Elpis	6	2	0	4	11	12	4
5	Moda	6	1	2	3	5	19	4
6	Fenerbahçe	2	0	0	2	0	6	0

Kaynak: Yüce M, 2014

Fenerbahçe'nin 2 maç oynaması gerçeği olarak şu söylenir: Fenerbahçe takım kuramaz; ilk maçı tehir ettirir. Bir diğer husus ise Fenerbahçe'nin, Galatasaray'ı 2 maçta da yenmesinden dolayı adet üzere diğer maçlara çıkmaz.

Tablo 8: İstanbul Futbol Ligi'nin 1910-1911 Yılı Sıralaması, Galatasaray Şampiyon

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Galatasaray	8	8	0	0	26	2	16
2	Progres	8	4	0	4	7	18	8
3	Cadı-Keuy	7	2	1	4	6	0	5
4	Strugglers	6	1	2	3	6	5	4
5	Fenerbahçe	7	1	1	5	2	22	3

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 9: İstanbul Futbol Ligi'nin 1911-1912 Yılı Sıralaması, Fenerbahçe Şampiyon

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Fenerbahçe	8	5	3	0	16	5	21
2	Rumblers	8	4	3	1	18	9	19
3	Strugglers	8	4	2	2	13	8	18
4	Progress	8	1	1	6	10	20	11
5	Cadı-Keuy	8	1	0	7	6	21	10

Kaynak: Aloneboy, 2009

Tablo 10: İstanbul Futbol Ligi'nin 1913-1914 Yılı Sıralaması, Fenerbahçe Şampiyon

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Fenerbahçe	10	8	2	0	24	6	18
2	Altınordu	10	5	2	3	6	8	12
3	Rumblers	10	4	4	2	14	12	12
4	Galatasaray	10	3	4	3	12	13	10
5	Strugglers	9	2	2	5	10	13	6
6	Telefoncular	9	0	0	9	1	16	0

Kaynak: Yüce, M, 2014

İstanbul Cuma Ligi (1912-1923)

Cuma Ligi, 1915 ile 1923 yılları arasında İstanbul'da 9 sezon düzenlenen futbol ligidir. Pazar Ligi'nin faaliyeti sırasında Anadolu Spor, Darülfünun, Terbiye-i Bedeniye, Türk İdman Ocağı, Mümaresat-ı Bedeniye, Şehremini ve Fenerbahçe kulüpleri bir araya gelerek 1912'de Cuma Ligi'ni

kurdu. Ancak Balkan Savaşı nedeniyle lig, 1915'te faaliyete geçebildi. Cuma Ligi'nin kurulması; Pazar Ligi'ndeki kulüplerin tepkisine neden oldu. Pazar Ligi'nin, I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte dağılması üzerine Türk kulüpleri aralarında gruplara ayrılarak İstanbul Futbol Birliği ve İstanbul Şampiyonluğu Ligi'ni kurdu. 1915-1916 yılları arasında ise bu iki lig birleştirilerek Cuma Birliği Ligi oluşturuldu. 1918-1919 sezonunda lig oynanmadı ve ertesi sezon da yarıda kaldı. Toplam 6 sezon oynanan ligde Altınordu, Fenerbahçe ve Galatasaray ikişer defa şampiyon oldu (Türk Futbolu). 1922 ile 1923 sezonunda Fenerbahçe, hiç gol yemeden şampiyon olup bir dünya rekoru kırdı (Sabah Gazetesi). Bu lig 8 takımın yer aldığı Cuma Ligi'dir. İstanbul Cuma Ligi'nde Fenerbahçe 58 gol atıp kalesinde gol görmemiştir. Aynı ligde Galatasaray 3. olmuştur. Sekizer takımdan oluşan iki devreli lig usulü ile oynanan maçların bazıları Fenerbahçe'nin büyük bir farkla şampiyonluğu kazanmasından sonra oynanmadı. Ligde, bazı kulüplerin gelir sağlamak amacıyla özel karşılaşmalar, kupa maçları yapmaları da maçların ertelenmesine ve oynanmamasına neden oldu. Son iki maçını oynamadan şampiyonluğa ulaşan Fenerbahçe, 12 maçta yenilmediği gibi hiç de gol yemedi. Kalesinde gol görmeden kazanılan şampiyonluğu, Türk futbol tarihinde bugüne kadar başka hiçbir takım elde edemedi. Cuma Ligi'nde Fenerbahçe ve Galatasaray arasında 17 Kasım 1922 yılında oynanan maçı sadece 14 kişi izledi. Yoğun yağmur yağışı altında oynanan ve iki takım arasındaki en az seyircili maç olan müsabakayı Fenerbahçe 3-0 kazandı. 9 Mart günü 1923 yılında Taksim Stadında oynanan maçta ise yine Fenerbahçe, sahadan 4-0'lık sonuçla galip ayrıldı. Bu sezonda galibiyete iki, beraberliğe ise bir puan verilmiştir (Kebapçı, 2012). İstanbul Cuma Liginde; Galatasaray (2), Fenerbahçe (2) ve Altınordu (3) kulüpleri şampiyonluk yaşamışlardır (Tablo 11). İstanbul Futbol Liginin tüm yıllardaki başarı sıralamaları aşağıdaki tablolarda belirtilmektedir (Tablo 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20).

Tablo 11: İstanbul Cuma Ligi Şampiyonları ve Şampiyonluk Sayıları

Yıl	Şampiyon	Kulüp	Şam. Say.
1915-1916	Galatasaray	Fenerbahçe	2
1916-1917	Altınordu İdman Yurdu	Galatasaray	2
1917-1918	Altınordu İdman Yurdu	Altınordu İdman Yurdu	3
1918-1919	Altınordu İdman Yurdu		
1919-1920	Yapılmadı		
1920-1921	Fenerbahçe		
1921-1922	Galatasaray		
1922-1923	Fenerbahçe		

Kaynak: dictionnaire.sensagent.com

Tablo 12: İstanbul Futbol Ligi 1912-1913 yılında Balkan Harbi dolayısıyla sekteye uğradı ve Cuma Ligi oynandı.

Poz.	Takım	Puan
1	Anadolu Futbol Kulübü	8
2	Darülfünun ve Şehr-i Emiini	7
3	Sanayi Kulübü	4
4	Üsküdar Kulübü	3
5	Anadolu 2. Takımı	1

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 13: İstanbul Cuma Ligi'nin 1913-1914 Yılı Sıralaması

Poz. Takım

1	Sanayi Mektebi
2	Türk İdman Ocağı
3	Fenerbahçe B Takımı
4	Anadolu İdman Yurdu
5	İstanbul Jimnastik Kulübü
6	Anadolu İdman Yurdu
7	Şehremini

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 14: İstanbul Cuma Ligi'nin 1915-1916 Yılı Sıralaması, Galatasaray Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Galatasaray	10 7 2 1 31 12 26
2	Fenerbahçe	10 6 2 2 34 8 24
3	Anadolu	7 2 2 3 7 13 13
4	Süleymaniye	7 3 0 4 15 28 13
5	İdman Yurdu	8 2 0 6 6 20 12
6	Altınordu	8 2 0 6 9 21 12

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 15: İstanbul Cuma Ligi'nin 1916-1917 Yılı Sıralaması, Altınordu Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Altınordu	10 9 1 - 13 2 29
2	Anadolu	10 7 0 3 9 4 24
3	Galatasaray	10 4 0 6 16 26 18
4	Fenerbahçe	10 3 1 6 12 14 17
5	Süleymaniye	9 4 - 5 10 9 16
6	İdman Yurdu	9 - 2 7 2 7 6

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 16: İstanbul Cuma Ligi'nin 1917-1918 Yılı Sıralaması, Altınordu Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Altınordu	10 9 - 1 19 8 28
2	Fenerbahçe	10 6 1 3 28 10 23

Poz	Takım	Puan
3	Süleymaniye	10 5 2 3 9 15 22
4	Anadolu	9 3 - 6 5 13 15
5	Anadolu İdman Yurdu	9 1 1 7 4 19 12
6	Galatasaray	10 1 - 7 10 10 11

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 17: İstanbul Cuma Ligi'nin 1918-1919 Yılı Sıralaması, Altınordu Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Altınordu	4 4 - - 25 5 12
2	Süleymaniye	3 2 - 1 15 5 7
3	Galatasaray	4 1 - 3 10 14 6
4	Anadolu	2 1 - 1 4 8 4
5	İdman Yurdu	3 - - 3 2 24 3

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: Bulunamayan müsabakalar tespit edilebilirse şampiyon Altınordu ve sonuncu İdman Yurdu hariç diğer takımların sıralaması değişebilir. Fenerbahçe ile ilgili müsabakalar bulunamamıştır.

Tablo 18: İstanbul Cuma Ligi'nin 1920-1921 Yılı Sıralaması, Fenerbahçe Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Fenerbahçe	8 7 0 1 24 8 22
2	Galatasaray	8 4 1 3 20 18 17
3	Altınordu	8 3 2 3 12 11 15
4	Anadolu	8 2 2 4 13 17 14
5	Süleymaniye	8 0 3 5 12 26 11

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 19: İstanbul Cuma Ligi'nin 1921-1922 Yılı Sıralaması, Galatasaray Şampiyon

Poz	Takım	Puan
1	Galatasaray	10 9 - 1 44 10 28
2	Fenerbahçe	10 8 - 2 45 11 26

Poz	Takım						Puan
3	Anadolu	10	5	2	3	12	22
4	Vefa	9	4	3	2	12	20
5	Süleymaniye	9	5	1	3	22	20
6	Darüşşafaka	9	4	2	3	16	19
7	Altınordu	9	4	1	4	13	18
8	Hilal	9	2	1	6	9	14
9	Beylerbeyi	8	2	-	6	9	26
10	Kumkapı	8	-	-	8	1	29
11	Türkgücü	5	-	-	5	4	25

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 20: Cuma Ligi'nde Gol Yemeden Şampiyon Olan Takım Fenerbahçe, 1922-1923

Poz	Takım						Puan	
1	Fenerbahçe	12	11	1	0	56	0	35
2	Altınordu	9	7	1	1	15	2	23
3	Hilal	11	2	4	5	8	23	19
4	Süleymaniye	9	4	-	5	9	30	17
5	Vefa	9	3	-	6	6	24	15
6	Galatasaray	9	3	1	5	9	12	14
7	Anadolu	9	2	1	6	8	11	12
8	Darüşşafaka	8	1	2	5	3	12	11

Kaynak: Yüce M, 2014

İstanbul Şampiyonluğu Ligi (1914-1915)

1914-15 sezonunda, İstanbul'daki futbol takımlarının artması sonucunda çıkan anlaşmazlıklar neticesinde İstanbul Futbol Ligleri, iki grup halinde düzenlendi. Fenerbahçe, Darüşşafaka, Türk İdman Ocağı, Hilal ve Darülmuaallimin takımları ise İstanbul Şampiyonluğu Ligi'ni oluşturdu. İstanbul Şampiyonluğu Ligi'ni Fenerbahçe şampiyon olarak tamamladı (Tablo 21). İstanbul Şampiyonluğu Ligi Şampiyonu Fenerbahçe ile İstanbul Futbol Birliği Ligi Şampiyonunun arasındaki maç Fenerbahçe'nin maçı 3-1 kazanmasıyla son buldu. Böylece, iki ligin ortak şampiyonu Fenerbahçe oldu (Tuncay, 2002).

Tablo 21: İstanbul Şampiyonluğu Ligi Puan Durumu, 1914-1915

Poz	Takım	G	B	M	A	Y	Puan	
1	Fenerbahçe	8	8	0	0	32	5	24

Poz	Takım	G	B	M	A	Y	Puan	
2	Türk İdman Ocağı	8	5	1	2	14	9	19
3	Darüşşafaka	8	3	2	3	11	13	16
4	Hilal	8	1	2	5	9	20	12
5	Darül- muallimin	8	0	1	7	6	25	9

Kaynak: Tuncay B, 2002

İstanbul Futbol Birliği Ligi (1914-1915)

1914-1915 sezonunda takım çokluğundan çıkan anlaşmazlık sebebiyle:

Galatasaray, Üsküdar Anadolu Spor Kulübü, Anadolu Hisarı İdman Yurdu, Altınordu İdman Yurdu ve Süleymaniye takımları İstanbul Futbol Birliği Ligi'ni oluşturdu. Galatasaray bu ligin şampiyonu oldu (Tuncay, 2002). 1914-1915 sezonu İstanbul Futbol Birliği puan durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 22).

Tablo 22: İstanbul Futbol Birliği Ligi Sıralaması, 1914-1915.

Poz.	Takım
1	Galatasaray
2	Üsküdar Anadolu SK
3	Anadolu İdman Yurdu
4	Altınordu
5	Süleymaniye

Kaynak: Tuncay B, 2002. Puan durumu hakkında bilgi bulunamamıştır.

İstanbul Türk İdman Birliği Ligi (1918-1921)

İstanbul Türk İdman Birliği 1918 yılında Beşiktaşlı Şeref Bey'in öncülüğünde bazı kulüplerin İstanbul Cuma Ligi'ni tekeli bir yaklaşımla yetersiz bulduklarını bahane etmesiyle kuruldu. Bu kulüpler; Beşiktaş, Hilal, Kumkapı, Bakırköy, Türk Gücü, Topkapı, Darüşşafaka, Vefa, Üsküdar, Beylerbeyi, Haliç ve Nişantaşı idi (Aloneboy, 2009). 1919-1920 Türk İdman Ligi Sezonu A ve B grubu Puan Tabloları aşağıda yer almaktadır (Tablo 23, 24).

Tablo 23: 1919-1920 Türk İdman Ligi Sezonu A grubu Puan Tablosu

Poz.	Takım	C	Puan
1	Hilal	4	11
2	Beşiktaş	4	11
3	Kumkapı	4	8
4	Türkgücü	4	4
5	Altınörs	4	2

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: Hilal ile Beşiktaş takımları ligu eşit puanda bitirdikleri için aralarında yapılan maçta Beşiktaş galibiyetle ayrılarak A grubu lideri olmuştur.

Tablo 24: 1919-1920 Türk İdman Birliği Ligi Sezonu B grubu Puan Tablosu

Poz.	Takım	C	Puan
1	Darüşşafaka	5	13
2	Vefa	5	10
3	Beylerbeyi	4	8
4	Haliç Feneri	3	5
5	Üsküdar	3	4

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: A grubu birincisi Beşiktaş ile B grubu lideri Darüşşafaka Türk İdman Birliği Ligi'nde finale kalarak aralarında maç yapmıştır. Beşiktaş galip gelerek şampiyon olmuştur.

İstanbul Pazar Ligi

Pazar Ligi, 1920-22'de düzenlenmiş İstanbul futbol ligu. Cuma Ligi'nin dışında kalan takımlar arasında oynandı. İlk sezon İttihatspor takımı şampiyonluğu kazandı. Müsabakalar pazar günü oynandığı için ligu bu adla biliniyordu. Pazar Ligi, beş yıl önce sonuçlanmış İstanbul Futbol Ligi'nin devamı olarak kurulmuştu. Birinci sezondan sonra ikinci sezon, aynı zamanda Türk futbolunda oynanan son Pazar Ligi oldu. İşgal ve Mütareke yıllarına rastlayan bu ligde, büyük çoğunluk azınlık takımlarında bulunuyordu. İttihatspor takımı Ermeni futbolculardan oluşuyordu. Rumların Enosis ve Stella takımlarının yanı sıra, İngilizce bir isme sahip olmasına rağmen Strugglers da Rum takımıydı. Pazar liginde ayrıca Musevilerin Maccabi takımı da yer almaktaydı. İstanbul Pazar Ligi'nin tek Türk takımı olan Beşiktaş, ikinci sezonda yenilgisiz şampiyon oldu (Tablo 25). Siyah-Beyazlı takım mevcut kadrosunu o yıl İttihatspor'dan aldığı Balıkçı Tevfik ve Refik Osman gibi iki ünlü futbolcuyla takviye etmişti (Türk Futbolu).

Tablo 25: 1921-1922 Sezonu Pazar Ligi Puan Durumu

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Maccabi	8	6	-	2	11	7	12
2	Beşiktaş	10	4	4	2	13	6	12
3	Pera	7	4	2	1	7	2	9
4	Stella	5	3	1	1	9	3	7
5	Union Club	8	2	2	4	10	13	6
6	Strugglers	7	1	2	4	5	15	4
7	Üsküdar Ermeni	5	1	2	2	6	7	4
8	Espereans	4	-	2	2	4	6	2
9	Elpis	2	-	2	-	2	2	2
10	Fransız Muhteliti	2	-	1	1	1	4	1
11	Ermeni İttihadspor	1	-	-	1	0	1	0

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
12	Dork	1	-	-	1	0	2	0

Kaynak: Yüce M, 2014

Osmanlı Devleti'ndeki Diğer Kupa, Turnuva ve Ligler

Makriköy Futbol Birliği Ligi -1919

Makriköy (Bakırköy) Gençlerbirliği Çayırında gerçekleştirilen ligdir. Bu ligin 1919 yılı müsabaka sonuçları Tablo 26'da belirtilmiştir.

Tablo 26: 30 Kasım-28 Aralık 1919 Yılı Makriköy Futbol Ligi Müsabaka Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
11.30.1919	Makriköy Gençlerbirliği	0-0	Kumkapı Ermeni Kulübü
11.30.1919	Fransız Gr.	1-0	Makriköy Rum Kulübü
07.12.1919	Fransız Gr.	1-0	Kumkapı Ermeni Kulübü
07.12.1919	Makriköy Gençlerbirliği	2-0	Makriköy Rum Kulübü
28.12.1919	Makriköy Gençlerbirliği	2-1	Kumkapı Ermeni Kulübü

Kaynak: Yüce, M, 2014

Üsküdar Pazar Ligi -1920

Ermeni, Rum ve Türk takımlarından kurulmuş bir ligdir. Bu ligin 1920 yılı müsabaka sonuçları Tablo 27'de belirtilmiştir.

Tablo 27: 28 Mart-20 Haziran 1920 Yılı Üsküdar Pazar Ligi Müsabaka Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
28.03.1920	Beylerbeyi	12-0	Dork
04.04.1920	Dork	0-1	Enosis
11.04.1920	Beylerbeyi	2-1	Enosis
09.05.1920	Enosis	1-1	Beylerbeyi
06.06.1920	Beylerbeyi	3-2	Dork
20.06.1920	Beylerbeyi	0-1	Enosis

Kaynak: Yüce, M, 2014

Eskişehir ilinde düzenlenmiş futbol ligi olarak göze çarpmaktadır. 1920 yılında kurulan bu ligin ilk şampiyonu Eskişehir İdman Yurdu'dur (Yüce, 2014).

Galatasaray Kupası/1920

Galatasaray'ın 15. Yılı nedeniyle bizzat Galatasaray takımının organize ettiği bu kupada İngilizler, Ermeniler ve Fransızlar yerini almıştır. Hakemin ise İngiliz olduğu görülmektedir. İngilizler kupa organizasyonundan çekilmiş, onun yerine Altınordu katılmış ve şampiyon olmuştur (Tablo 28, 29) (Yüce, 2014).

Tablo 28: 12-19 Eylül 1920 Yılı Galatasaray Kupası Yarı Final Müsabaka Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
12.09.1920	Galatasaray	2-3	Fransız Garnizonu
12.09.1920	Altınordu	2-1	Ermeni Muhteliti

Tablo 29: 12-19 Eylül 1920 Yılı Galatasaray Kupası Final Müsabakası Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
19.09.1920	Altınordu	4-1	Fransız Garnizonu

Şampiyon Altınordu

Galatasaray Kupası/1921

İkinci kez düzenlenen 1921 yılı Galatasaray Kupası müsabakaları, başında İngiliz işgal kuvvetlerince geç başlasa da oynanmaya devam eden bir organizasyon olmuştur. 17.04.1921 tarihli Beşiktaş-Stella müsabakasından sonra İskoç ve İngiliz Bahriyelileri sahayı işgal etseler de müsabakalar kaldığı yerden devam etmiş ve Galatasaray şampiyon olmuştur (Tablo 30, 31, 32, 33). Bu kupada ilginç olan kısım ise, ilk Fenerbahçe-Beşiktaş maçının oynanamamasıydı. Bunun nedeninin ise Galatasaraylı yöneticilerin "hariçten oyuncu oynatma yasağı" getirmesinden dolayı Beşiktaş kupadan çekilmiştir. Müsabakalar İttihadspor Sahasında oynanmıştır (Yüce, 2014).

Tablo 30: 17 Nisan 1921 Yılı Galatasaray Kupası 1. Tur Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
17.04.1921	Darüşşafaka	0-2	Vefa
17.04.1921	Beşiktaş	2-0	Stella
17.04.1921	Fenerbahçe	1-0	Beylerbeyi
17.04.1921	Hilal	0-0	Ermeni Muhteliti
17.04.1921	Galatasaray	1-1	Anadolu

Tablo 31: 22 Nisan 1921 Yılı Galatasaray Kupası 1. Tur Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
22.04.1921	Galatasaray	H-0	Anadolu
22.04.1921	Hilal	0-2	Ermeni Muhteliti

Tablo 32: 22 Nisan 1921 Yılı Galatasaray Kupası 2. Tur Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
22.04.1921	Fenerbahçe	H-0	Beşiktaş
22.04.1921	Galatasaray	1-0	Vefa

Tablo 33: 1921 Yılı Galatasaray Kupası Final Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
24.04.1921	Fenerbahçe	1-1	Ermeni Muhteliti
29.05.1921	Galatasaray	2-1	Ermeni Muhteliti
02.06.2021	Galatasaray	2-1	Fenerbahçe

Şampiyon Galatasaray

Galatasaray Kupası/1922

Üçüncü kez düzenlenen 1922 yılı Galatasaray Kupasına; Galatasaray, Hilâl, Darüşşafaka, Ermeni Muhteliti, Kampana, Vefa, Altınordu ve İngiliz Muhteliti katılmıştır (Tablo 34, 35, 36, 37, 38) (Yüce, 2014).

Tablo 34: 17 Eylül 1922 Yılı Galatasaray Kupası Çeyrek Final Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
17.09.1922	Galatasaray	4-1	Hilâl
17.09.1922	Ermeni Muhteliti	0-H	Darüşşafaka
17.09.1922	Vefa	4-0	Kampana
17.09.1922	Altınordu	4-0	İngiliz Muhteliti

Tablo 35: 24 Eylül 1922 Yılı Galatasaray Kupası Yarı Final Müsabakalarının Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
24.09.1922	Galatasaray	1-1	Darüşşafaka
24.09.1922	Vefa	0-1	Altınordu

Tablo 36: 24 Eylül 1922 Yılı Galatasaray Kupası Yarı Final Tekrar Müsabaka Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
29.09.1922	Galatasaray	1-0	Darüşşafaka

Tablo 37: 01 Ekim 1922 Yılı Galatasaray Kupası Final Müsabaka Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
01.10.1922	Galatasaray	3-3	Altınordu

Tablo 38: 01 Ekim 1922 Yılı Galatasaray Kupası Final Tekrar Müsabaka Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
06.10.1922	Galatasaray	2-1	Altınordu

Şampiyon Galatasaray

Makriköy Gençlerbirliği Turnuvası/1920

Bu turnuva 1920 senesinde, yarım sahada otuz dakikalık maçlar ve yedi kişilik kadrolarla eleme usulü müsabakalarla gerçekleştirilmiştir. Turnuvaya Makriköy Gençlerbirliği, Altınordu, Fenerbahçe, Galatasaray, Süleymaniye, Pera, Ermeni Muhteliti ve Rum Muhteliti katılım sağlamıştır. Ermeni Muhteliti turnuvadan çekilmiş, yerine ise Türk-İngiliz Muhteliti katılmıştır. Müsabakalar İttihadspor Sahasında oynanmış, şampiyon ise Fenerbahçe olmuştur (Tablo 39, 40, 41) (Yüce, 2014).

Tablo 39: Eylül 1920 Yılı Makriköy Gençlerbirliği Turnuvası Çeyrek Final Müsabakaları Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
Ekim 1920	Fenerbahçe	1-0	Pera
Ekim 1920	Gençlerbirliği	1-4	Süleymaniye
Ekim 1920	Galatasaray	2-1	Altınordu
Ekim 1920	Türk-İngiliz Muhteliti	0-2	İngiliz Muhteliti

Tablo 40: Eylül 1920 Yılı Makriköy Gençlerbirliği Turnuvası Yarı Final Müsabakaları Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
Ekim 1920	Fenerbahçe	1-0	Süleymaniye
Ekim 1920	Galatasaray	2-0	İngiliz Muhteliti

Tablo 41: Eylül 1920 Yılı Makriköy Gençlerbirliği Turnuvası Final Müsabaka Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
Ekim 1920	Galatasaray	2-3	Fenerbahçe

Şampiyon Fenerbahçe

Makriköy Ligi- 1921-1922

Makriköy Ligi'ne; Makriköy, Makriköy Fransız Muhteliti, Makriköy Ermeni Takımı, Makriköy Rum Takımı ve Makriköy Musevi Takımı katılmıştır (Yüce, 2014).

Trabzon Futbol Ligi

Trabzon'da İdman Ocağı, İdman Grubu, Muallim Mektebi ve Sanayi Mektebi'nin de katılımıyla Eylül 1921 yılından itibaren ilk resmi ve yerel lig oluşturulmuştur. Bu ligdeki şampiyonluğu da İdman Ocağı kazanmıştır. 1921-22 sezonunda İdman Ocağı ve İdman Grubu kulüplerinin alternatif takımları arasında da bir lig düzenlenmiş ve ilk şampiyon yine İdman Ocağı olmuştur. Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulması Trabzon'da da etkisini göstermiştir. Bu etki sonucu farklı kulüpler de kurulmaya başlamıştır. İdman Ocağı, İdman Gücü, Necm-i Ati kulüplerinden sonra Trabzon Lisesi bünyesinde Lise İdman Yurdu adını taşıyan yeni bir kulübün kurulmasıyla kulüp sayısı da dörde yükselmiştir (Arıpınar, 1992).

Ankara Futbol Ligi

Ankara'da 1922 yılında kurulan ligdir. Bu ligde Gençlerbirliği en çok şampiyon olan kulüp olmuştur (Tablo 42).

Tablo 42: 1922-1923 Sezonu Ankara Ligi Puan Durumu

Poz	Takım	O	G	B	M	A	Y	Puan
1	Turan San'atkâran Gücü	6	4	1	1	5	2	15
2	Harbiye	5	4	1	-	6	0	14
3	Ankara İdman Yurdu	5	1	-	4	5	7	7
4	Anadolu San'atkâran Gücü	5	1	-	4	2	10	6
5	Ankara Sultanisi	3	1	-	2	10	3	4

Türkiye "İdman ve Spor Alemi" Meczuaları Kupası- 1923

1923 yılında kurulan bu ligin şampiyonu Fenerbahçe'dir (Tablo 43, 44, 45).

Tablo 43: Türkiye "İdman ve Spor Alemi" Meczuaları Kupası Çeyrek Final Müsabakaları Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
-----	-------	------	-------

18.05.1923	Fenerbahçe	5-0	Anatolia
18.05.1923	Süleymaniye	0-1	Ermeni Muhteliti
20.05.1923	Galatasaray	4-0	Maccabi
20.05.1923	Anadolu	0-2	Lightining

Tablo 44: Türkiye "İdman ve Spor Alemi" Meczuaları Kupası Yarı Final Müsabakaları Sonuçları

Yıl	Takım	Skor	Takım
25.05.1923	Fenerbahçe	4-0	Lightining
01.06.1923	Galatasaray	2-0	İngiliz Muhteliti

Tablo 45: Türkiye "İdman ve Spor Alemi" Meczuaları Kupası Final Müsabakası Sonucu

Yıl	Takım	Skor	Takım
15.06.1923	Fenerbahçe	1-0	Galatasaray

Şampiyon Fenerbahçe

Osmanlı İmparatorluğu Zamanında Diğer Futbol Bayramı, Turnuva ve Müsamereleri

Fenerbahçe Bayramı (1913), Anadolu Kulübü Müsameresi (1913), Anadolu Hisarı İdman Yurdu Müsameresi (1913), Cuma Ligi Müsameresi (1914), İdman Mecmuası Müsameresi (1914), Hilal-i Ahmer Turnuvası (1915), Gürbüzler Müsameresi (1915), Şark Kulübü Müsameresi (1915), İdman Ocağı Müsameresi (1915), Süleymaniye Müsameresi (1915), İttihadsport Kulübü Şilt Maçları (1920), Üsküdar Pazar Ligi (1920), İstanbul Olimpiyatları Futbol Turnuvası (1922) ve İstanbul Futbol Mıntıkası Birliği (1923).

İzmir'in İstanbul'da Oynadığı Müsabakalar- 1906

İzmir takımı Smyrna'nın, İstanbul takımlarıyla müsabakalar gerçekleştirmek üzere Kadıköy Moda'ya geldikleri görülmektedir (Tablo 50).

Tablo 46: Smyrna ile İstanbul Takımlarının Müsabakaları

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
30.12.1905	İstanbul Rum Muhteliti	0-1	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Papazın Çayırı
01.01.1906	Moda	0-3	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Yoğurtçubaşı Çayırı
03.01.1906	Cadı-Keuy	2-4	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Papazın Çayırı

Kaynak: Yüce M, 2014.

Atina Ara Olimpiyatlarında Osmanlı Devleti'ni Temsil Eden Takımlar-1906

1906 yılı Atina Ara Olimpiyatları'nda Osmanlı Devleti'ni temsilen İzmir ve Selanik Muhtelitleri ikinci ve üçüncü olmayı başararak yurda dönüş sağlamışlardır. İzmir Muhteliti finalde Danimarka'ya 5-0 yenilse de Atinalılar tarafından alkışlanmıştı (Yüce, 2014).

İzmir'in İstanbul'da Oynadığı Müsabakalar- 1913

İzmir takımı Smyrna'nın, İstanbul takımlarıyla müsabakalar gerçekleştirmek üzere tekrar İstanbul'a geldiği görülmektedir (Tablo 47).

Tablo 47: Smyrna ile İstanbul Takımlarının Müsabakaları

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
15.06.1913	Galatasaray	2-1	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Union Club
16.06.1913	Ermeni Muhteliti	0-2	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Union Club
20.06.1913	Fenerbahçe	4-1	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Union Club
22.06.1913	İstanbul Muhteliti	2-0	İzmir Muhteliti (Smyrna)	Union Club

Kaynak: Yüce, M, 2014

İzmir "Vali Rahmi Bey Vazo Turnuvası" Sıralaması

1915 yılında İzmir'de gerçekleştirilen "Vali Rahmi Bey Vazo Turnuvası" da dikkati çekmektedir (Tablo 48).

Tablo 48: 1915 "Vali Rahmi Bey Vazo Turnuvası" Sıralaması

Poz	Takım	O	G	B	M	Puan
1	Altay	6	5	1	0	12
2	Karşıyaka	6	4	0	2	12
3	Midilli	6	2	1	3	9
4	Trablusgarp	6	0	0	6	7

Kaynak: Yüce, M, 2014

1924'e Denk Gelen Diğer Ligler

Çukurova Futbol Ligi/Adana Futbol Ligi

Çukurova Futbol Ligi ya da Adana Futbol Ligi, çoğu sezonlarında Adana ile Mersin illerinin takımlarının katıldığı bir futbol ligi olarak 1924 yılında kurulmuştur. Bazı sezonlarda Kahramanmaraş ve Malatya ilinden de takımlar katılmıştır. Ligin ismi ise bölgesi olan Çukurova'dan gelir. Adana'da futbol 1910'lu yıllarda oynanmış olup Adana Türk Gücü de Adana'da 1913 yılında kurulan ilk takım olma ünvanına sahiptir (Yüce, 2014).

Bursa Futbol Ligi

Bursa ilinde 1924'te başlayan futbol ligidir. San'atkâran takımı ligde en başarılı takım olmuştur. Milli Lig'in kurulmasıyla bu lig, birinci lig seviyesinden çıkmıştır. Bursa'da beş takımın birleşmesiyle de Bursaspor kurulmuştur (Yüce, 2014).

SAVAŞLARIN GÖLGESİNDE FUTBOL

Kurtuluş Savaşı ve Futbol

1. Dünya Savaşı esnasında Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Ankaragücü'nün toplam 70 futbolcusunun, çeşitli cephelerde şehit düştüğü ifade ediliyor. Galatasaray'da kayıtların düzenli tutulması nedeniyle şehit futbolcu sayısının fazla gözüktüğü, Beşiktaş'a ait kayıtların işgal yıllarında kulübün Rumlar tarafından yağmalanması sırasında, Fenerbahçe'ye ait kayıtların ise kulüp binasında çıkan yangında tahrip olduğu belirtiliyor. Çanakkale savaşında şehit olan, yaralanan ve esir düşen futbolcu sayısının belirlenenden çok fazla olduğu, ancak kaynak yetersizliği nedeniyle şehit futbolcu sayısının tespitinin mümkün olmadığı, mevcut kaynakların ise genelde Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş'a ait olduğu vurgulanıyor. Ankara, İzmir, Trabzon, Bursa gibi kentlerde bulunan kulüplerde oynayan futbolcuların da savaşa katıldığı, ancak kayıt tutulmadığı için isimlerinin ve sayılarının tespit edilemediği ifade ediliyor. Savaşa katılan futbolcuların şehit düşmesi ya da gazi olması nedeniyle kulüplerin tamamen tükendiği dönemlerin olduğu, hatta savaşın en şiddetli zamanında Fenerbahçe'nin 3, Galatasaray'ın 2 ve Beşiktaş'ın ise sadece 1 futbolcusunun kaldığı ifade ediliyor. Kayıpların ardından ise kulüplerin 15-16 yaşlarındaki çocuklardan takım oluşturularak karşılaşmalara çıktığı belirtiliyor (Tekcan, 2008).

Fenerbahçe Spor Kulübü'ne Ait Kurtuluş Savaşı Anısı

Fenerbahçe, 1919-1920 sezonuna iddialı girmek istiyor. Bunun için, ilk kez sahaya çıkacakları İdmanyurdu maçında, sağ bekleri İstihkam Subayı Mülazımuevvel Arif'in mutlaka oynamasını istiyorlar. Ulukışla'da bulunan kaptanları için, kumandanlıktan izin alarak, Arif'in maçta oynamasını sağlama bağlıyorlar. Arif, maç için Ulukışla'dan Niğde'ye giderken tam kalbine aldığı bir kurşunla şehit oluyor. Arif'in şehit olduğu haberinin ardından Fenerbahçe, İdmanyurdu karşılaşmasına, Arif'e saygıdan on kişiyle çıkar. Şehit Arif'in 2 numaralı forması saha kenarına bırakılan bir sandalyeye asılır. Sahaya on kişiyle çıkan Fenerbahçe 11-0 skoruyla karşılaşmayı kazanır (Levent, 2013).

Galatasaray Spor Kulübü'ne Ait Kurtuluş Savaşı Anısı

Hindistan'da, İslam'ı seçen Spancer ve Sarah Robenson adlı İngiliz karı-kocanın Müslümanlara olan yaklaşımlardan dolayı İngiltere ve Hindistan'da yaşayamayacaklarını anlamaları üzerine İstanbul'a göç ettikleri anlatılıyor. Abdullah ile Fatma isimlerini alan İngiliz çiftin 3 erkek çocuğundan Ahmet ve Abdurrahman'ın Galatasaray'da top oynadığı ve şampiyonluklar yaşadıkları ifade ediliyor. 1. Dünya Savaşı esnasında düşman saldırılarını artırınca Galatasaray'ın forveti Abdurrahman ile diğer kardeşi Yakup'un cepheye gitmek için izin istediği baba Abdullah Robenson'un, "Bakın evlatlarım. Burası bizim vatanımız oldu. Gitmenize çok üzülürüz; ama gururumuz her zaman acımızdan büyük olur," dediği kaydediliyor. Gönüllülerin ordusuna katılarak Çanakkale'ye giden Robenson kardeşlerden Abdurrahman'ın kısa bir süre sonra gönderildiği Kafkas Cephesi'nde donarak şehit olduğu ifade ediliyor. Yakup Robenson, Çanakkale'nin ardından gittiği Bağdat Cephesi'nde bir İngiliz'in silahından çıkan kurşunla şehit olmuştur. Robenson ailesinin sağ kalan tek çocukları Ahmet'in ise yıllar sonra Galatasaray'a başkan olduğu vurgulanıyor (Tekcan, 2008).

Beşiktaş Osmanlı (Bereket) Jimnastik Kulübü'ne Ait Kurtuluş Savaşı Anısı

Çanakkale Savaşı esnasında Beşiktaş'ın yıldız futbolcularından olan kaptan Kazım'ın, düşman işgaline karşı cepheye gittiği ve kendisini tanıyan bir komutanın emir erim ol önerisini, "Ben sporcuyum. Diğerlerine göre daha zinde ve atik biriyim. Size cephede daha çok işe yararım," diyerek geri çevirdiği belirtiliyor. Anzaklara karşı destanlaşan 27. Alay'da mücadeleye katılan Kaptan Kazım'ın savaş sırasında

sırtına isabet eden bir gülle ile Çanakkale’de şehit düştüğü kaydediliyor. Kazım’ın cebinden çıkan kanlı kâğıt parçasındaki şiirin ise daha sonra marş haline getirilerek maçlarda, törenlerde söylendiği ifade ediliyor (Tekcan, 2008).

İşgal Kuvvetlerine Karşı Oynanan Müsabakalar

Yüce (2014), *Osmanlı Melekleri* kitabında 17 Nisan 1911 tarihli *Tanin Gazetesi*’nde “Kadıköy’ünde Spor Müsabakaları” adlı gazete başlığının göze çarptığından bahseder. Macar takımı Kolojvar Vasutas Sport Club İstanbul’a seyahate gelir. Galatasaray ile Kolojvar takımının arasındaki maçlar, memleketimizdeki ilk yabancı takım ile oynanan maçlar olarak tarihe geçer. Galatasaray ile Union Club sahasında yaptığı üç maçın detayları verilir (Tablo 49):

Tablo 49: Macar Kolojvar Takımının Memleketimizde Yaptığı Müsabakalar, 1911

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
14.04.1911	Galatasaray	1-1	Kolojvar Vasutas	Union Club
16.04.1911	Galatasaray	3-1	Kolojvar Vasutas	Union Club
17.04.1911	Galatasaray	1-0	Kolojvar Vasutas	Union Club

Kaynak: Yüce M, 2014.

Galatasaray’ın Macaristan ve Romanya’ya gerçekleştirdiği seyahatteki müsabakalar aşağıdaki gibidir (Tablo 50):

Tablo 50: Galatasaray’ın Macaristan ve Romanya Seyahati Müsabakaları, 1911.

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
24.09.1911	Kolojvar	5-1	Galatasaray	Kolojvar
26.09.1911	Kolojvar	4-1	Galatasaray	Kolojvar
28.09.1911	Peşte	7-0	Galatasaray	Ferencvaros
01.10.1911	Bükreş	1-11	Galatasaray	Bükreş

Kaynak: Yüce M, 2014

Yüce (2014), *Osmanlı Melekleri* kitabında 1913 senesinde bir haberden bahseder. Haberde, Mart, Mayıs ve Haziran aylarında ecnebi gemi takımlarıyla müsabakalardan bilgiler vardır (Tablo 51).

Tablo 51: 1913 Senesi Ecnebi Müsabakaları, 1913

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
23.03.1913	Fenerbahçe	0-4	HMS Zealandia	Union Club
13.04.1913	Telofoncular	0-2	HMS Weymouth	Union Club
20.04.1913	Galatasaray	-	HMS Weymouth	Union Club
27.04.1913	Galatasaray	4-1	HMS Zealandia	Union Club

18.05.1913	Galatasaray	3-0	İstanbul İngiliz Muhteliti	Union Club
30.05.1913	İttihad Spor	-	Gerderland (Hollanda)	Union Club
15.06.1913	Galatasaray	2-1	İzmir Muhteliti	Union Club
16.06.1913	Ermeni Muhteliti	0-2	İzmir Muhteliti	Union Club
20.06.1913	Fenerbahçe	4-1	İzmir Muhteliti	Union Club
22.06.1913	İstanbul Muhteliti	2-0	İzmir Muhteliti	Union Club

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: 2 müsabakanın sonucu bulunamadı.

Tarihler 1914 yılını gösterdiğinde ise Tablo 52 ve Tablo 53'daki müsabakalar oynandı:

Tablo 52: 1914 Senesi Ecnebi Müsabakaları, 1914

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
14.04.1914	İstanbul Muhteliti	0-1	Bükreş Muhteliti	Union Club
19.04.1914	Galatasaray	4-2	Bükreş Muhteliti	Union Club
26.04.1914	Galatasaray	3-0	Armstrong (Büyük Britanya)	Union Club
21.05.1914	Fenerbahçe	1-1	Göben Zırhlısı (Almanya)	Union Club
22.05.1914	Galatasaray	0-1	Ramblers/Telef. Armstong Vickers Muhteliti	Union Club
24.05.1914	Fenerbahçe	3-1	Ramblers/Telef. Armstong Vickers Muhteliti	Union Club

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 53: Fenerbahçe'nin Rusya Seyahatindeki Müsabaka Sonuçları, 1914

Yıl	Takım	Skor	1. Takım	Yer
14.06.1914	Shaka	1-1	Fenerbahçe	Odesa
14.06.1914	Sporting	0-1	Fenerbahçe	Odesa
16.06.1914	Odesa	3-0	Fenerbahçe	Odesa
19.06.1914	Nikolayef	0-1	Fenerbahçe	Nikolayef

21.06.1914	Nikolayef	0-3	Fenerbahçe	Nikolayef
------------	-----------	-----	------------	-----------

Kaynak: Yüce M, 2014

Tablo 54: Ecnebi Müsabaka Sonuçları, 1915-1917

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
29.10.1915	İdman Yurdu	4-1	Midilli Kruvazörü	Er Meydanı
12.11.1915	Galatasaray		Yavuz Sultan Selim Zırhlısı	İttihadspor
26.11.1915	İdman Yurdu	3-0	Yavuz Sultan Selim Zırhlısı	Er Meydanı
23.12.1915	İdman Yurdu	3-2	Yavuz Sultan Selim Zırhlısı	Er Meydanı
03.12.1915	İdman Yurdu 2	0-2	Midilli Kruvazörü	Er Meydanı
26.10.1917	Altınordu	3-4	General Vapuru Efradı	İttihadspor

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: Skor kısmında boş bırakılan müsabaka sonucu bulunamamıştır.

Müttefik ve Mütareke Kuvvetleri ile Maçlar

1. Dünya Savaşı'nda Osmanlılar yenik düşüyorlar. 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında Müttefik Kuvvetlerin donanması 13 Kasım 1918 tarihinde İstanbul Limanı'na demirliyor ve toplarını başkentimize yöneltiyor. Fransız mareşali Esperey beyaz atı ile Galata rıhtımında bayrağımızı çiğneyerek rıhtıma çıkıyor. Fenerbahçe Fransız askeri makamlardan Fransız Garnizonu ile maç yapmak için izin istiyor ve 24 Mayıs 1918 de bugünkü Fenerbahçe stadyumunun olduğu yerde bu maç yapıyor (Atabeyoğlu, 1991).

İşgal kuvvetleri takımları ile yapılan bu maçlar zamanla sportif anlam taşımaktan öte bir milli maç havasına dönüşüyor. Farklı üniformalı ve melon şapkalı yabancı seyircilere karşı fesli Türk seyircileri stadyumlara koşuyor. Önceleri takımlarını alkışlamaktan korkan Türkler giderek takımlarını en coşkunu tezahüratlarla destekliyorlar. Yabancı bayraklarla donanmış Beyoğlu'nda futbolcularımız omuzlar üstünde taşıyor. 9 Kasım 1923 tarihine kadar Müttefik kuvvetler ile 80 müsabaka gerçekleştiriliyor (Tablo 55, 56, 57, 58, 59). Bu maçların 50'sinde Fenerbahçe, 23'ünde Galatasaray ve 7'sinde Beşiktaş oynuyor (Atabeyoğlu, 1991).

Tablo 55: Müttefik Kuvvetleri ile 1918-1919 Yılları Arası Olan Maçlar

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
24.11.1918	Fenerbahçe	3-1	Fransız Garnizonu	Kadıköy
29.11.1918	Fenerbahçe	1-2	İngiliz Misilivadis	Kadıköy
08.12.1918	Fenerbahçe	2-3	İngiliz Garnizonu	Kadıköy
15.12.1918	Fenerbahçe	5-1	İngiliz Lightning	Kadıköy
20.12.1918	Fenerbahçe	4-2	İngiliz Lightning	Kadıköy
22.12.1918	Fenerbahçe	5-1	İngiliz Denizcileri	Kadıköy
27.12.1918	Fenerbahçe	3-0	İngilizler	Kadıköy

29.12.2018	Fenerbahçe	4-1	Fransız Garnizonu	Kadıköy
12.01.1919	Fenerbahçe	4-0	İngiliz Misilivadis	Kadıköy
19.01.1919	Fenerbahçe	7-5	İngiliz (Bahriye Mektebi Efradı)	Kadıköy
26.01.1919	Fenerbahçe	1-2	İngiliz (Bahriye Mektebi Efradı)	Kadıköy
28.01.1919	Altınordu	5-0	İskoçyalılar	Kadıköy
21.02.1919	Fenerbahçe	4-2	İngiliz Kara Karması	Kadıköy
23.02.1919	Altınordu	1-6	İskoçyalılar	Kadıköy
07.03.1919	Fenerbahçe	4-1	Fransız Kara Karması	Kadıköy
13.03.1919	Fenerbahçe	4-1	İngilizler	Kadıköy
16.03.1919	Fenerbahçe	5-1	Fransız Patrie	Kadıköy
23.03.1919	Fenerbahçe	7-0	Fransız Patrie	Kadıköy
23.03.1919	Altınordu	2-0	İngiliz Berriye ve Bahriye Efra.	Kadıköy
30.03.1919	Fenerbahçe	6-1	İngiliz Denizcileri	Kadıköy
06.04.1919	Fenerbahçe	3-1	İngiliz Lightning	Kadıköy
13.04.1919	Fenerbahçe	4-0	İskoçyalılar	Kadıköy
20.04.1919	Fenerbahçe	6-0	İskoçyalılar	Kadıköy
27.04.1919	Fenerbahçe	5-1	Irish Guards	Kadıköy
04.05.1919	Fenerbahçe	4-0	Irish Guards	Kadıköy
09.05.1919	Fenerbahçe	6-0	Fransız Kara Karması	Kadıköy
11.05.1919	Fenerbahçe	5-0	İskoçyalılar	Kadıköy

Kaynak: Atabeyoğlu C, 1991, Yüce M, 2014

Tablo 56: Mütareke Kuvvetleri ile Olan Maçlar

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
05.09.1919	Fenerbahçe	4-0	Irish Guards	Kadıköy
28.09.1919	Fenerbahçe	4-1	İskoçyalılar	Kadıköy
06.12.1919	Galatasaray	3-1	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
09.01.1920	Fenerbahçe	2-1	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
30.01.1920	Galatasaray	1-1	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı

27.02.1920	Galatasaray	5-1	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
08.08.1920	Galatasaray	2-2	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
22.08.1920	Galatasaray	3-3	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
12.09.1920	Galatasaray	2-3	Fransız Garnizonu	Bakırköy Çayırı
01.10.2018	Galatasaray	2-0	Irish Guards	Kadıköy
05.10.1920	Fenerbahçe	4-1	Fransız Kara Karması	Kadıköy
13.01.1921	Fenerbahçe	9-0	İngiliz Subaylar Karması	Kadıköy
22.04.1921	Fenerbahçe	11-1	Fransız Deniz Karması	Kadıköy

Kaynak: Atabeyoğlu C, 1991

Tablo 57: Müttefik Kuvvetleri ile 1921-1923 Yılları Arası Olan Maçlar

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
31.07.1921	Galatasaray	2-1	İngiliz Garnizonu	Kadıköy
16.04.1922	Beşiktaş	1-1	Fransız Garnizonu	Taksim
23.06.1922	Galatasaray	0-0	İngiliz Garnizonu	Taksim
13.08.1922	Fenerbahçe	3-0	İngiliz Sporting Karması	Taksim
20.08.1922	Fenerbahçe	2-2	İngiliz Iron Duck	Taksim
22.09.1922	Fenerbahçe	1-1	İngiliz Essx	Taksim
13.10.1922	Galatasaray	2-2	İngiliz Lightning	Taksim
22.11.1922	Beşiktaş	0-1	İngiliz Lightning	Taksim
24.11.1922	Fenerbahçe	2-2	İngiliz Misilivadis	Taksim
01.12.1922	Fenerbahçe	2-1	İngiliz Lightning	Taksim
17.12.1922	Galatasaray	1-4	İngiliz Lightning	Taksim
24.12.1922	Galatasaray	5-0	Fransız Garnizonu	Kadıköy
10.01.1923	Fenerbahçe	7-0	İngiliz Filotilla Karması	Taksim
12.01.1923	Galatasaray	1-1	İngiliz Revenge	Taksim
26.01.1923	Galatasaray	5-1	İngiliz Malaya	Taksim
04.02.1923	Fenerbahçe	3-0	İngiliz Essx-	Kadıköy

			Engineers	
11.02.1923	Fenerbahçe	2-6	İngiliz Goldstream	Kadıköy
16.02.1923	Galatasaray	2-4	İngiliz Goldstream	Taksim
23.02.1923	Beşiktaş	1-2	İngiliz Karlfors	Taksim
25.02.1923	Fenerbahçe	5-0	İngiliz Tayyareciler	Taksim
01.04.1923	Galatasaray	0-0	İngiliz Karması	Taksim
22.04.1923	Galatasaray	0-0	İngiliz Artillaries	Taksim
27.04.1923	Galatasaray	0-1	İngiliz Royal Sovareign	Taksim
29.04.1923	Beşiktaş	1-2	İngiliz Kara Karması	Taksim
06.05.1923	Fenerbahçe	2-0	İngiliz Artillaries	Kadıköy
13.05.1923	Fenerbahçe	2-0	İngiliz Artillaries	Kadıköy
17.05.1923	Galatasaray	2-1	İngiliz Denizcileri	Taksim
18.05.1923	Fenerbahçe	4-0	İngiliz Anatolia	Kadıköy
20.05.1923	Fenerbahçe	1-1	İngiliz Nakliyeciler	Kadıköy
25.05.1923	Fenerbahçe	4-0	İngiliz Lightning	Taksim
27.05.1923	Fenerbahçe	2-3	İngiliz Kara Karması	Kadıköy
03.06.1923	Fenerbahçe	5-1	İngiliz Kara Karması	Kadıköy
29.06.1923	Fenerbahçe	2-1	İngiliz Guardlar Karması	Taksim
01.07.1923	Galatasaray	1-3	İngiliz Guardlar Karması	Taksim
22.07.1923	Beşiktaş	1-2	İngiliz Lightning	Taksim
10.08.1923	Fenerbahçe	0-3	İngiliz Karması	Taksim
26.08.1923	Galatasaray	1-2	İngiliz Kara Karması	Taksim

Kaynak: Atabeyoğlu C, 1991

Galatasaray 1,5 aylık Avrupa turnesine giderek 17 maç yapıyor. Özellikle Almanya'da iyi oyunlar çıkaran Bekir (Refet), Phönix Karlsruhe takımına transfer olur (Atabeyoğlu, 1991).

Tablo 58: Galatasaray 1,5 Aylık Avrupa Turnesine giderek 17 Maç Yapıyor

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
-----	-------	------	-------	-----

31.01.1921	Lausanne Sport	7-2	Galatasaray	Lausanne
02.09.1921	Servette FC	10-0	Galatasaray	Geneve
04.09.1921	Phönix Karlsruhe	1-0	Galatasaray	Karlsruhe
07.09.1921	FC Saarbrücken	5-3	Galatasaray	Saarbrücken
11.09.1921	Germania Frankfurt	2-1	Galatasaray	Frankfurt
14.09.1921	Phönix Karlsruhe	1-1	Galatasaray	Ludwigshafen
17.09.1921	Ballspiel	1-4	Galatasaray	Köln
18.09.1921	Germania	0-1	Galatasaray	Bochum
21.09.1921	Arminia Hannover	5-3	Galatasaray	Hannover
23.09.1921	Volkenbut	1-1	Galatasaray	Peine
25.09.1921	Hamburg SV	6-0	Galatasaray	Hamburg
28.09.1921	SV Werder Bremen	0-1	Galatasaray	Bremen
02.10.1921	FC Nürnberg	6-0	Galatasaray	Nürnberg
04.10.1921	Gustmust	7-0	Galatasaray	Dresden
06.10.1921	Sparta Praha	12-0	Galatasaray	Praha
11.10.1921	Bratislava	4-1	Galatasaray	Bratislava
18.10.1921	Üniversite Karması	3-3	Galatasaray	Budapest

Kaynak: Atabeyoğlu, 1991

Tablo 59: İzmir'in İşgalden Kurtulduktan Sonraki Müsabakaları

Yıl	Takım	Skor	Takım
17.11.1922	Türk İdman	3-0	Slavia Praha
24.11.1922	Türk İdman	1-2	Slavia Praha
Aralık 1922	Karşıyaka	7-2	Slavia Praha

Tablo 60: Mersin'in İşgalden Kurtulduktan Sonraki Müsabakaları

Yıl	Takım	Skor	Takım
Eylül 1922	Gençler Yurdu	5-0	Fransız Bahriye
Eylül 1922	Gençler Yurdu	2-0	Fransız Levon
Kasım 1922	Gençler Yurdu	3-1	Fransız Bahriye
24.11.1922	Gençler Yurdu	3-0	Fransız Karması
28.12.1922	Mersin Adana Karması	0-1	Fransız Akd.

Tarihler 1923 yılını gösterdiğinde ise Çekoslovakya'nın dünyaca ünlü Orta Avrupa Kupası şampiyonu Slavya Praha takımı İstanbul'a gelerek kulüplerimizle maçlar yapmıştır (Atabeyoğlu, 1991).

Tablo 61: Takımlarımızın Slavya Praha'ya Karşı Performansı

Yıl	Takım	Skor	Takım
13.07.1923	Galatasaray	0-7	Slavia Praha
15.07.1923	Altınordu	0-7	Slavia Praha
17.07.1923	Fenerbahçe	1-10	Slavia Praha
18.07.1923	Galatasaray/ Fenerbahçe Karması	3-7	Slavia Praha

Kaynak: Atabeyoğlu C, 1991

İlk Türk Milli Takımı Müsabakaları

1920 Olimpiyat Oyunları İstanbulluların milli duygularını kabartmış olmalı ki; aynı tarihlerde bir milli Türk futbol takımı da oluşturuldu. Milli takımımızın atası sayılabilecek olan bu takımın oyuncuları sadece İstanbul kulüplerinin oyuncularından oluşmaktaydı ve Tablo 62'deki müsabakalarını gerçekleştirmişti (Yüce, 2014).

Tablo 62: İlk Türk Milli Takımı Müsabakaları, 1922

Yıl	Takım	Skor	Takım	Yer
14.05.1922	Kadıköy Gençler Birliği	-	Pera	Taksim Stadyumu
15.06.1922	Türk Milli Takımı	3-1	İngiliz Muhteliti	Taksim Stadyumu
19.06.1922	Türk Milli Takımı	9-1	Ecnebi Muhteliti	Taksim Stadyumu
22.07.1922	Türk Milli Takımı	5-0	Ermeni Muhteliti	Taksim Stadyumu
02.07.1922	Türk Milli Takımı	4-0	İngiliz Muhteliti	Taksim Stadyumu

Kaynak: Yüce M, 2014

Not: Milli Takım ilk maçına Kadıköy Gençler Birliği namıyla çıkmıştır.

İşgal Kuvvetlerine Karşı Kazanılan General Harrington Kupası

Fenerbahçe Spor Kulübü'nün işgal kuvvetlerine karşı en büyük zaferlerinden biri de "General Harrington Kupası" maçıdır. Müsabaka 29 Haziran 1923 günü, Taksim Stadı'nda çok büyük bir seyirci topluluğu önünde oynanmıştır. Türk gençleri işgal kuvvetleri ile özellikle de futbol sahalarında büyük bir rekabete girişmiştir. Fenerbahçe de her sınıftan oluşan düşman birlikleri içinde pek çok tanınmış futbolcusu bulunan, İngiltere ve Fransa liglerinin hemen hemen en ünlü takımlarında forma giymiş futbolculardan oluşan birbirinden güçlü takımlarla maçlar oynamış ve oynadığı 50 maçın 41'ini kazanıp, 4'ünde berabere kalarak işgal altında bezmiş, ezilmiş Türk halkının yüreğinde bir nebze olsun teselli ve umut tohumları yeşertmiştir. İşgal Orduları Başkomutanlığının, Fenerbahçe Kulübü'ne karşı özel bir düşmanlığı vardı. Çünkü Fenerbahçe Futbol takımı yalnız işgal kuvvetlerine mensup takımları peş peşe yenerek halkın milli duygularını şahlandırmakla kalmıyor, aynı zamanda düşman açısından "hayli zararlı" faaliyetlerde de bulunuyordu. İstanbul işgal altında iken Fenerbahçeliler, Kurbağalıdere kenarında kulüp binasının önündeki iskeleye yanaşan motorlarla Anadolu'ya silah kaçırmaktadırlar. Fenerbahçe Spor Kulübü'nün kayıkhanesi bir silah ve cephane deposu haline getirilmiştir. Geceleri gizli biçimde bu kayıkhanenin önündeki ahşap iskeleye yanaşan motorlar buradan yüklenip, gizlice Moda koyuna açılıp, oradan İzmit'e geçerek Anadolu'ya silah ve cephane götürüyorlardı. Fenerbahçe Spor Kulübü'nün "sözde zararlı faaliyeti" İşgal Orduları Başkomutanlığı tarafından haber alınır, ancak bunun farkına varan Fenerbahçeliler kayıkhaneyi derhal boşaltarak

cephaneyi çevredeki üye ve sporcu evlerine taşımışlardır. Kulübü basan işgal kuvvetleri birlikleri ortada delil bulamamışlardır. Ama yine de Başkomutanlık tarafından Fenerbahçe Kulübü'ne süngülü bir müfreze bırakılmış ve Fenerbahçe kulüp binası haftalarca işgal altında tutulmuştur. Tüm çabalara rağmen hiçbir şey elde edememiş olmak, işgal ordularının İngiliz Başkomutanı General Harrington'u oldukça öfkelenmiştir. Fenerbahçe Kulübü'ne; hiç olmazsa futbol sahasında acı bir darbe indirebilmek için elinden geleni yapmaktan geri kalmamıştı. Başkomutan olan Harrington amacına ulaşabilmek için ortaya altın madalyalar konulmuş bir turnuva düzenlenmiş ve turnuva sonunda üç takım ön plana çıkmıştı: Irish Guards, Grenadiers Guards ve Goldstream Guards... Bu üç takımın seçilmiş elemanları sıkı bir çalışmaya tabi tutulmuştu. Cebelitarık ve Mısır'daki İngiliz askerlerinden, hepsi de profesyonel birer futbolcu olan dört önemli oyuncu getirtmiş ve âdeta bir "İngiltere Milli Takımı" oluşturmuştur. Hedef o kadar ileri seviyededir ki, ortaya konan bir metreye yakın, gümüş işlemeli kupaya "General Harrington" adı verilmiştir. İngiliz "Goldstream Guards" isimli bu takım özel şekilde kampa alınarak sıkı bir çalışmaya tabi tutulmuştur. Bundan sonra ise General Harrington tarafından İstanbul gazetelerine şöyle bir ilan verilmişti:

"Gardler Muhteliti Türk kulüplerine meydan okuyor. Kazanan takıma, Başkomutanın adını taşıyan büyük bir kupa verilecek bu maça Türk kulüpleri diledikleri gibi takviye alabilirler."

Fenerbahçeliler bu meydan okumalarının kendilerini hedef aldığını hemen anlamışlardır. Gazeteler aracılığı ile hemen gereken cevabı vermişlerdir:

"Fenerbahçe Kulübü yalnız kendi kadrosuyla bu maçı şartsız olarak kabul eder."

İstanbul'da büyük bir heyecana sebep olan bu maç 29 Haziran 1923 günü, Taksim Stadı'nda çok büyük bir seyirci topluluğu önünde oynanmıştır. Bu maçı izlemek için "Iron Duck Zırhlısı" ile özel olarak gelen Malta Valisi Lord Plummer'de İşgal Orduları Başkomutanı General Harrington'la birlikte şeref köşesindeki yerini almıştır. Şeref köşesinin tam önündeki masanın üzerinde de maçın galibine verilecek olan "General Harrington Kupası" durmaktadır.

Fenerbahçe bu tarihi müsabakaya, kalesinde hiç gol görmeden İstanbul şampiyonluğunu kazanan şu ünlü kadrosuyla çıkmıştır:

Şekip Kulaksızoğlu, Hasan Kamil Sporel, Cafer Çağatay Kadri, İsmet, Alaeddin Baydar, Fahir Sabih, Zeki Rıza Sporel, Ömer Tanyeri, Bedri Gürsoy.

Büyük bir heyecan ve çekişme içinde başlayan ve hep aynı çekişmeyle geçen maçın ilk yarısını 1-0 yenik kapatan Fenerbahçe, ikinci yarıda coşmuş ve klasik futbolunu ortaya koymaya başlamıştı. 60. dakikada Zeki Rıza Sporel'in golüyle beraberliği yakalayan sarı-lacivertli takım bundan sonra daha da açılmıştı. 74. dakikada yine Zeki Rıza Sporel çok sert bir şutla Fenerbahçe'yi galip duruma yükseltmiş ve bundan sonra oyunda sarı-lacivertli takımın baskısı daha da artmıştı ve Fenerbahçe, güçlü rakibini eze eze yenmişti bu tarihi maça.

Müsabakadan sonra işgal orduları başkomutanı General Harrington, adını taşıyan bu büyük gümüş kupayı Fenerbahçe takımı kaptanı Hasan Kâmil Sporel'e verirken Taksim Stadı'nda fesler havada uçuşur ve yer yerinden oynar. Fenerbahçe Kulübü futbolcuları, ellerinde General Harrington Kupası olduğu halde seyircilerin omuzları üzerinde stattan çıkarılmışlar ve Beyoğlu caddelerinde, büyük sevgi gösterileri arasında dolaştırılmışlardır. Bu galibiyet, milli bir zafer etkisi uyandırmıştır. Müsabaka gecesi Lozan Konferansı'nda bulunan Türk Heyetine de bu galibiyet haberi ulaştığında heyet başkanı İsmet Paşa tarafından Fenerbahçe Kulübü'ne; "Heyetimiz namuna hepinizi meserretle tebrik eder, gözlerinizden öperim," diye bir kutlama telgrafı gönderilmişti (Fenerbahçe Dergisi, 2003).

SONUC

Çalışma sonucunda futbolun Osmanlı'ya İngilizler aracılığıyla girdiği, birçok Rum, Ermeni ve Türk kulüplerinin de katılımıyla yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. 1898 yılında İzmir'de İngilizlerle beraber futbol oynayan ilk Türk'ün Selim Sırrı Tarcan; İlk Türk futbolcusunun ise Fuat Hüsnü Bey olduğu ortaya çıkmıştır. İstanbul'da futbolu İngilizlerden görerek sevmeye başlayan Fuat Hüsnü Bey'in, daha sonra arkadaşlarını da yanına alarak ilk Türk futbol takımı olan ve Fenerbahçe'nin temellerinin atıldığı "Black Stocking"i kurduğu ve Rumlarla yapılan maçı 5-1 kaybettiği belirtilmektedir. Fuat Hüsnü Bey'in daha sonra İngilizlerin kurduğu Kadıköy Futbol Kulübü'nde "Bobby" takma adıyla oynadığı da ortaya çıkmıştır. Osmanlı Döneminde ilk futbol karşılaşmasının 16 Kasım 1880 senesinde "Bayraklar ve Beyazlar" arasında oynandığı belirtilmektedir. 27 Kasım 1880 senesinde "Yakışıklılar ve Tıpsızlar"den oluşan iki takımın da bol gollü karşılaşma

yaşattıkları görülmektedir. 1881 senesine gelindiğinde ise futbol kurallarıyla oynanan ilk maçın 1 Ocak 1881 tarihinde Haydarpaşa Çayırı'nda Olympic Football Club üyeleri olan Maviler ve Beyazlar arasındaki karşılaşma olduğu ve maçın mavilerin üstünlüğüyle sonuçlandığı belirtilmektedir. Osmanlı Dönemindeki ilk futbol liginin 1904-1915 yılları arasında oynanan "Constantinople Football League (İstanbul Futbol Ligi)" olduğu, 1912 yılında kurulan Cuma Liginin Balkan Savaşı nedeniyle 1915 ile 1923 yılları arasında faaliyet gösterdiği, Pazar Ligi'nin, I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte dağılması üzerine Türk kulüpleri aralarında gruplara ayrılarak "İstanbul Futbol Birliği ve İstanbul Şampiyonluğu Ligi'ni" kurdukları görülmüştür. 1915-1916 yılları arasında ise bu iki lig birleştirilerek Cuma Birliği Liginin oluşturduğu da gözlemlenmiştir. 1918-1919 sezonunda ligin oynanmadığı ve ertesini sezonun da yarıda kaldığı belirtilmektedir. Pazar Liginin 1920-22'de düzenlendiği, 1922 ile 1923 sezonunda Fenerbahçe'nin hiç gol yemeden şampiyon olup bir dünya rekoru kırdığı da görülmüştür. Sekiz takımın yer aldığı İstanbul Cuma Ligi'nde Fenerbahçe'nin 58 gol atıp kalesinde gol görmediği de ortaya çıkmıştır. 1918 ile 1921 yılları arasında İstanbul Türk İdman Birliğini, 1918 yılında Beşiktaşlı Şeref Bey'in öncülüğünde bazı kulüplerin İstanbul Cuma Ligi'ni tekeli bir yaklaşımla yetersiz bulduklarını bahane etmesiyle kurdukları görülmüştür. Osmanlı Dönemi'nde Trabzon ilinde önemli futbol kulüplerinin kurulduğu ve ayrıca Trabzon Futbol Ligi, Eskişehir Futbol Ligi, Ankara Futbol Ligi, Çukurova Futbol Ligi/Adana Futbol Ligi ve Bursa Futbol Liglerinin de oynandığı ortaya çıkmıştır.

1. Dünya Savaşı esnasında Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Ankaragücü'nün toplam 70 futbolcusunun, çeşitli cephelerde şehit düştüğü görülmüş olup, Galatasaray'da kayıtların düzenli tutulması nedeniyle şehit futbolcu sayısının fazla görüldüğü, Beşiktaş'a ait kayıtların işgal yıllarında kulübün Rumlar tarafından yağmalanması sırasında, Fenerbahçe'ye ait kayıtların ise kulüp binasında çıkan yangında tahrip olduğu belirtilmektedir. Çanakkale savaşında şehit olan, yaralanan ve esir düşen futbolcu sayısının belirlenenden çok fazla olduğu, ancak kaynak yetersizliği nedeniyle şehit futbolcu sayısının tespitinin mümkün olmadığı, mevcut kaynakların ise genelde Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş'a ait olduğu ortaya çıkmıştır. Ankara, İzmir, Trabzon, Bursa gibi kentlerde bulunan kulüplerde oynayan futbolcuların da savaşa katıldığı, ancak kayıt tutulmadığı için isimlerinin ve sayılarının tespit edilemediği de görülmüştür. Savaşa katılan futbolcuların şehit düşmesi ya da gazi olması nedeniyle kulüplerin tamamen tükendiği dönemlerin olduğu, hatta savaşın en şiddetli zamanında Fenerbahçe'nin 3, Galatasaray'ın 2 ve Beşiktaş'ın ise sadece 1 futbolcusunun kaldığı belirtilmektedir. Kayıpların ardından ise kulüplerin 15-16 yaşlarındaki çocuklardan takım oluşturularak karşılaşmalara çıktığı da belirlenmiştir.

İşgal kuvvetlerine karşı oynanan ilk müsabaka 17 Nisan 1911 tarihli Tanin Gazetesi'nde yayımlanmış ve Macar takımı Kolojvar Vasutas Sport Club İstanbul'a seyahate geldiği ortaya çıkmıştır. Galatasaray ile Kolojvar takımının arasındaki maçlar, memleketimizdeki ilk yabancı takım ile oynanan maçlar olarak tarihe geçtiği görülmektedir. Müttefik ve Mütareke Kuvvetleri ile ilk maç ise Fenerbahçe, Fransız askeri makamlardan Fransız Garnizonu ile maç yapmak için izin istemiş ve 24 Mayıs 1918 de bugünkü Fenerbahçe stadyumunun olduğu yerde maç yaptıkları ortaya çıkmıştır. 9 Kasım 1923 tarihine kadar Müttefik kuvvetler ile 80 müsabaka gerçekleştirilmiştir. Bu maçların 50'sinde Fenerbahçe, 23'ünde Galatasaray ve 7'sinde Beşiktaş'ın oynadığı ortaya çıkmıştır. İlk Türk Milli Takımı Müsabakalarında ise İstanbul kulüplerinin oyuncularından oluşan takım 1922 yılındaki 4 maçı da rakiplerine karşı üstünlükle bitirdiği gözlemlenmiştir. Son olarak işgal kuvvetlerine karşı kazanılan ilk yurtdışı kupası olan General Harrington Kupası'nı ise Fenerbahçe'nin kazandığı gözlemlenmiştir.

Günümüzde hâlâ tartışılan takımlarımızın şampiyonluk sayılarına, Osmanlı Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kurulan tüm liglerdeki takımların şampiyonluk sayılarının da eklenmesi konusudur.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1904 yılı itibarıyla kurulmaya başlanan ligler ile Futbol Heyet-i Müttehidesi (Türkiye Futbol Federasyonu)'nin 1924 yılından sonra kurduğu liglerden itibaren şampiyonluk sayıları aşağıdaki gibi gözlemlenmiştir:

Fenerbahçe'nin Şampiyonlukları (33);

(İstanbul Futbol Ligi- 1912, 1914), İstanbul Futbol Şampiyonluğu Ligi- 1915), Cuma Ligi (1921, 1923), (Türkiye Futbol Birinciliği- 1933, 1935, 1944), (Milli Küme- 1937, 1940, 1943, 1945, 1946, 1950),

Ayrıca Fenerbahçe, 1920 yılında "Makriköy Gençlerbirliği Turnuvası"nda 1, 1923 yılında "Türkiye İdman ve Spor Alemi Mecmuaları Kupası"nda da 1 şampiyonluk elde etmiştir.

Galatasaray'ın Şampiyonlukları (30);

(İstanbul Futbol Ligi- 1909, 1910, 1911), İstanbul Futbol Birliği Ligi- 1915), Cuma Ligi (1916, 1922), (Milli Küme- 1939), (Süper Lig- 1962, 1963, 1969, 1971, 1972, 1973, 1987, 1988, 1993, 1994, 1997, 1998, 1999, 2000, 2002, 2006, 2008, 2012, 2013, 2015, 2018, 2019, 2023).

Ayrıca Galatasaray, 1921 ve 1922 yıllarında "Galatasaray Turnuvası"nda da 2 şampiyonluk elde etmiştir.

Beşiktaş'ın Şampiyonlukları (23);

(İstanbul Türk İdman Birliği- 1921) (İstanbul Pazar Ligi -1922), (Türkiye Futbol Birinciliği- 1934, 1951), (Milli Küme- 1941, 1944, 1947), (Federasyon Kupası- 1957, 1958), (Süper Lig- 1960, 1966, 1967, 1982, 1986, 1990, 1991, 1992, 1995, 2003, 2009, 2016, 2017, 2021).

İstanbul Futbol Ligi, İstanbul Cuma Ligi ve İstanbul Pazar Ligindeki Diğer Şampiyonlar;

İstanbul Futbol Ligi (İmogene FC, 1905), (Cadi-Keuy FC, 1906), (Cadi-Keuy FC, 1907) ve (Moda FC, 1909).

İstanbul Cuma Ligi (Altınordu İdman Yurdu, 1917, 1918, 1919), (Anadolu Futbol Kulübü, 1913), (Sanayi Mektebi, 1914).

İstanbul Pazar Ligi (İttihadspor, 1921).

Trabzon Futbol Ligi

Ayrıca diğer futbol liglerinden Trabzon Futbol Ligi'nde İdman Ocağı'nın 1924 öncesi; 1, 1924 sonrası; 11, toplamda 12, İdman Gücü'nün 1924 sonrası; 11, Trabzon Lisesi'nin 1924 sonrası; 9, Necmiati'nin 1924 sonrası; 2, Muallim Mektebi'nin 1924 sonrası; 1, Trabzon Ticaret Lisesi'nin 1924 sonrası; 1 ve Trabzon Karagücü'nün 1924 sonrası; 1 şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır:

İdman Ocağı 12 (1923, 1926, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1949, 1950, 1954, 1957, 1959), İdman Gücü 11 (1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1948, 1952, 1956, 1957), Trabzon Lisesi 9 (1924, 1925, 1927, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947), Necmiati 2 (1951, 1953), Muallim Mektebi 1 (1928), Trabzon Ticaret Lisesi 1 (1929), Trabzon Karagücü 1 (1955).

Eskişehir Futbol Ligi

Eskişehir Futbol Ligi'nde Eskişehir İdman Yurdu'nun 1924 öncesi; 1, 1924 sonrası; 11, toplamda 12, Eskişehir Demirspor'un 1924 sonrası; 22, Eskişehir Şeker'in 1924 sonrası; 2 ve Eskişehir Hava Gücü'nün 1924 sonrası; 1 şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır:

Eskişehir Demirspor 22 (1934, 1935, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958), Eskişehir İdman Yurdu 12 (1921, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1936), Eskişehir Şeker Spor 2 (1951, 1959), Eskişehir Hava Gücü 1 (1950).

Ankara Futbol Ligi

Ankara Futbol Ligi'nde Talimgâh'ın 1924 öncesi; 1, Gençlerbirliği'nin 1924 sonrası; 10, Turan San'atkârangücü (Ankaragücü)'nün 1924 sonrası; 6, Muhafızgücü'nün 1924 sonrası; 5, Ankara Demirspor'un 1924 sonrası; 5, Harp Okulu 1924 sonrası; 4, Hacettepe'nin 1924 sonrası; 3, Çankaya'nın 1924 sonrası; 1, Havagücü 1924 sonrası; 1 şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır:

Gençlerbirliği 10 (1930, 1931, 1932, 1933, 1935, 1940, 1941, 1946, 1950, 1951), Turan San'atkârangücü (Ankaragücü) 6 (1924, 1936, 1937, 1949, 1952, 1957), Muhafızgücü 5 (1925, 1926, 1927, 1928, 1929), Ankara Demirspor 5 (1939, 1943, 1947, 1948, 1959), Harp Okulu 4 (1938, 1942, 1944, 1945), Hacettepe 3 (1954, 1956, 1958), Talimgâh 1 (1923), Çankaya 1 (1934), Havagücü 1 (1953).

Çukurova Futbol Ligi/Adana Futbol Ligi

Çukurova Futbol Ligi'nde Adana Türk Ocağı'nın 1924 öncesi; 1, 1924 sonrası; 2, toplamda 3, Adana Demir'in 1924 sonrası; 15, Adana İdman Yurdu'nun 1924 sonrası; 6, Mersin İdman Yurdu'nun 1924 sonrası; 4, Adana Milli Mensucat'ın 1924 sonrası; 4, Adana Seyhan'ın 1924 sonrası; 2, Adana Toros'un 1924 sonrası; 2, Topçu Alayı Gücü'nün 1924 sonrası; 1 şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır:

Adana Demir 15 (1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959), Adana İdman Yurdu 6 (1929, 1930, 1936, 1937, 1938, 1939), Mersin İdman Yurdu 4 (1926, 1927, 1931, 1933), Adana Milli Mensucat 4 (1940, 1941, 1942, 1956), Adana Türk Ocağı 3 (1923), 1924), 1925), Adana Seyhan 2 (1928, 1934), Adana Toros 2 (1935, 1949), Topçu Alayı Gücü 1 (1932).

Bursa Futbol Ligi

Bursa Futbol Ligi'nde San'atkâran'ın 1924 sonrası; 17, Muallim Mektebi'nin 1924 sonrası; 1, Işıklar Mektebi'nin 1924 sonrası; 1, İnegöl İdman Yurdu'nun 1924 sonrası; 1, Gölcük İdman Yurdu'nun 1924 sonrası; 1, Akın'ın 1924 sonrası; 4, Merinos'un 1924 sonrası; 4, Güven'in 1924 sonrası; 3 şampiyonluğu bulunduğu ortaya çıkmıştır:

San'atkâran 17 (1924, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1942, 1943, 1944, 1951, 1952), Muallim Mektebi 1 (1926), Işıklar Mektebi 1 (1926), İnegöl İdman Yurdu 1 (1939), Gölcük İdman Yurdu 1 (1941), Akın 4 (1945, 1946, 1948, 1950), Merinos 4 (1947, 1953, 1954, 1956), Güven 3 (1957, 1958, 1959).

KAYNAKÇA

- Afyoncu, E. (2017). 130 Yıllık Tutkumuz Futbol.
- Yüce, M. (2014). Osmanlı Melekleri, İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı.
- Atabeyoğlu, C. (1991). 1453-1991 Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi.
- Kebapçı, F. (2012). Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Kültür Topluluğu, Cuma Ligi.
- Günay, M. (2016). Türkiye'de Spor Cemiyetlerinin Kuruluşu ve Bu Cemiyetlerin Etnik Amaçlarla Kullanılması, International Journal of Science Culture and Sport, 4(1), 383-393.
- Ertuğ, A. R. (1977). Türkiye Futbol Tarihi (1890-1923). Ankara: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Ankara Bölge Müdürlüğü Yayını.
- Tuncay, B. (2002). Galatasaray Tarihi, Yapı Kredi Yayınları.
- Soysal, Mehmet; Tok, Abdullah (2019), İzmir'de Türk Spor Kulüplerinin Kısa Kuruluş Tarihçeleri, İzmir Spor Tarihi, (1. Baskı), Ankara, Ütopya Yayınevi. SS.36-37.
- Aloneboy, (2009). Cumhuriyet Öncesi Türk Futbolu.
- Özden, N. (2004). Türklerde İlk Spor Kulüpleri. Yüksek lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Anabilim Dalı, Niğde.
- Tekcan, F. (2008). Vatan Gazetesi, Çanakkale Zaferinin Futbolcu Kahramanları. Sabah Gazetesi, Fenerbahçe'nin İlkleri.
- Levent, V. (2013). Salom Gazetesi, Kurtuluş Savaşından Futbol Hikayeleri. Fenerbahçe Dergisi, (2003). Mart Ayı, Sayı 2.
- Sancaklı, H., Özdemir, Y., Kale, R., Gökçe, E. (1995). Futbol, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Matbaası.
- Türk Futbol Tarihi (1992), İstanbul, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları.
- Türkçe Bilgi, Constantinople Football Association League.
- Constantinople Messenger, 16 Kasım 1880 Günü Nüshası, İstanbul.
- Türk Futbolu Net, Cuma Ligi.
- The Constantinople Messenger, Football, 5 Ocak 1881 Günü Nüshası, İstanbul.
- Urartu, Ü. (1983). Futbol, İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi.
- Fişek, K. (1983). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi: Dünyada ve Türkiye'de. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Türk Futbolu Net, Pazar Ligi.
- Sümer, R. (1990). Sporda demokrasi, Türk Spor Federasyonlarının Tarihsel Gelişimi, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Devecioğlu, S. (2018). Futbolda Özerkliğin Ekonomisi. Ankara: Spor Yayınevi.
- Arıpınar, E., (Haziran 1992). Türk Futbol Tarihi (1904-1991). Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları. ss.190.